

DIJAGNOSTIKA VIRUSA DENGE: SEROLOŠKE I DRUGE KLASIČNE VIRUSOLOŠKE METODE

Prim.dr.sc. Oktavija Đaković Rode
Klinika za infektivne bolesti „Dr. Fran Mihaljević“, Zagreb

Virus denge (dengue virus, DENV)

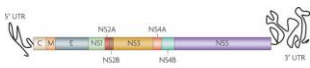
- Obitelj *Flaviviridae*
- Rod *Flavivirus*

- 4 antigeno različita serotipa:
  - DENV-1
  - DENV-2
  - DENV-3
  - DENV-4

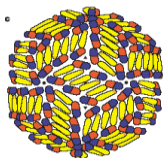

Dengue virus, DENV

- Mali, kuglasti ovijeni virus promjera 45-55 nm
- Jednolančana (+) RNK oko 11 kb
- 1 ORF kodira proteine:
  - 3 strukturna: C (kapside), M (membrane), E (ovojnice),
  - 7 nestrukturiranih proteina: NS1, NS2A, NS2B, NS3, NS4A, NS4B, NS5
- E protein → odgovoran za serotipnu specifičnost, vezanje za Rp, virusni je hemaglutinin, inducira neutralizacijska antitijela, sudjeluje u fuziji membrane i sklapanju viriona
  - 3 različite domene E proteina:
    - I crvena – tipno specifični epitopi (subkompleksi)
    - II žuta – grupni i podgrupni epitopi reaktivni s flavivirusima
    - III plava – receptori, tipno specifični epitopi

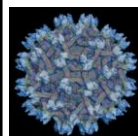

Nature Reviews | Microbiology

Modis, Ogata, Clements, et. al., 2004

RASPROSTRANJENOST SEROTIPOVA DENV

1970.g.

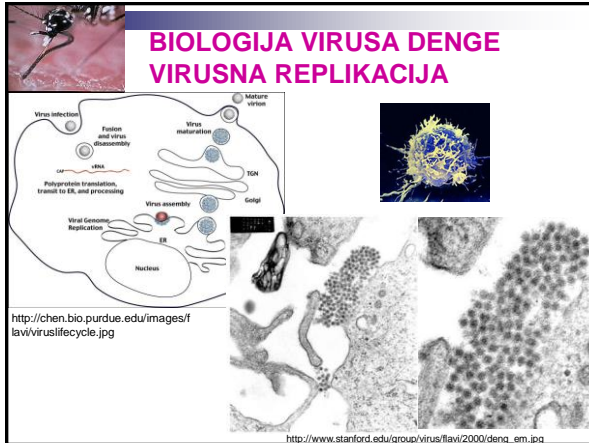

2004.g.

Guzman, December 2010

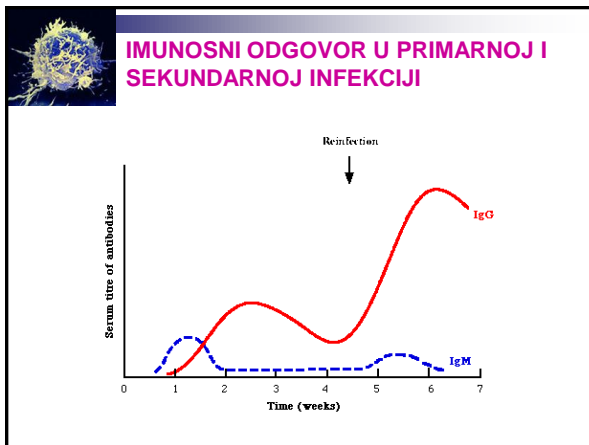
Nature Reviews | Microbiology

PRIMARNA INFEKCIJA

HUMORALNI I STANIČNI IMUNOSNI ODGOVOR

- Neutralizacijska antitijela
  - zaustavljaju fuziju DENV sa staničnom membranom
- Dendritičke stanice aktiviraju limfocite T
- Memorijske stanice stvaraju antitijela za borbu protiv istog serotipa

SEKUNDARNA INFEKCIJA ISTIM DENV SEROTIPOM vs. INFEKCIJA NOVIM DENV SEROTIPOM

- **Antibody Dependent Enhancement (ADE)**
  - Kada osoba koja ima At. za dengue jednog serotipa oboli od DENV drugog serotipa. At. od prvog DENV serotipa pokušavaju zaustaviti drugi serotip.
  - Kada se At jednog serotipa vežu za novi DENV serotip križno reagiraju i zapravo povećaju sposobnost vezanja virusa i onesposobe imunski sustav da reagira kao što bi normalno trebao.
  - At. se vežu za virus i stvaraju kompleks koji veže Fc receptor.
  - At. su križno reaktivna, ali ne uništavaju virus i DENV može dalje ući u stanicu (obično fagocit), spoji se s membranom i započne ekstenzivno oštećenje budući da trigerira imunski sustav da oslobodi velike količine proupalnih citokina. Prekomjerno oslobađanje ovih citokina djeluje na krvne žile i pojačava njihovu propusnost, što inicijalno uzrokuje hemoragije i denga hemoragijsku vrućicu.
- jačanje antitijela IgG
- Fc-receptor
- Prijašnja (ranija) infekcija → veća viremija, skraćeno vremena inkubacije → brža progresija bolesti
- ADE ostaje problem ~ 20 godina nakon prve infekcije

DENGA INFEKCIJA

- Prijenos ubodom komarca (*Aedes aegypti*)
- Inkubacija 3-14 dana
- Akutna bolest i viremija 3-7 dana
- oporavak ili progresija prema hemoragijskoj vrućici i sindromu šoka

DIFERENCIJALNA DIJAGNOZA

Virusi: Influenza, HIV, Hepatitis A, žuta groznica, Hantavirus, Morbilli, Rubella, Coxsackie i drugi enterovirusi, parvovirus B19, Chikungunya virus, EBV

Bakterije: tifusna groznica, šarlah, Meningococemia

Paraziti: Malaria, Leptospirosis, Rickettsiosis, Leishmaniasis, Chagasova bolest

Gljive: Cryptococcus, Blastomycosis, Histoplasmosis

Neinfektivne bolesti: maligne bolesti, reumatske, vaskulitis, drug fever, druge rijetke bolesti

Bolesti koje se prenose komarcima

Protozoa: Malaria

Nematode: Filariasis, dirofilariasis

Alphaviruses: Chikungunya fever, Mayaro fever, Ross River fever, Eastern, Western i Venezuelan equine encephalitis

Flaviviruses: West Nile fever, Zika fever, St. Louis encephalitis, Japanese encephalitis, žuta groznica

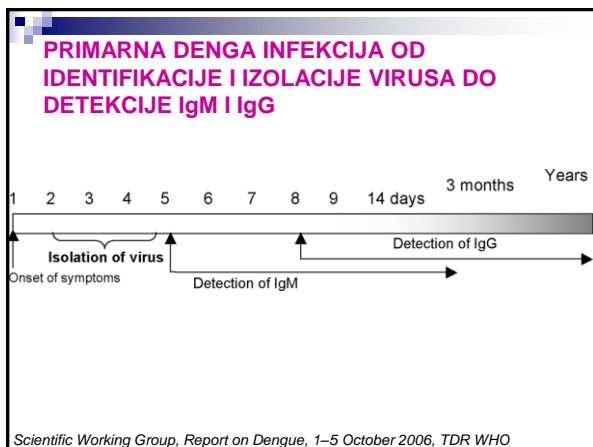
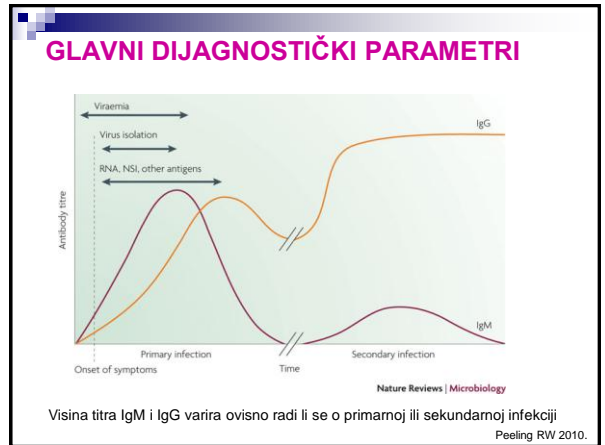
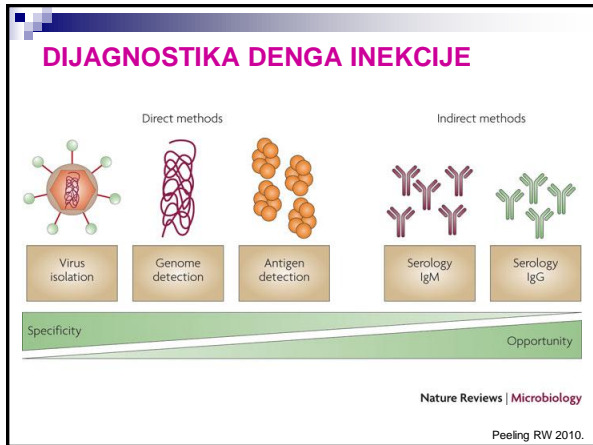
Bunaviruses: LaCrosse encephalitis, Oropouche virus, Bwamba fever, California encephalitis

DIJAGNOZA DENGA

DIJAGNOZA DENGA

IZOLACIJA I IDENTIFIKACIJA VIRUSA

- **UZORCI:** puna krv, serum, plazma ili tkiva u letalnim slučajevima (jetra, slezena, limfni čvorovi i druga tkiva)
- Akutna faza **0-7. dan** bolesti (viremija)
- Inokulacija dijagnostičkih uzoraka u
  - komarce
  - stanične kulture komaraca *Aedes albopictus* C6/36 i *Aedes pseudoscutellaris* AP61 ili sisavaca Vero ili LLC-MK2 stanice
  - intracerebralna inokulacija u sisajuće miševe.
- Identifikacija serotipa imunofluorescentnim testovima serotipno specifičnim monoklonskim antitijelima, metodom PCR ili neutralizacijskim testom PRNT (*plaque reduction neutralization test*)

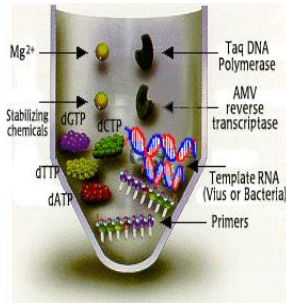

- Korisno za istraživanja bazične virusologije, epidemiologije i patogeneze
- Ne koristi se za rutinsku dijagnostiku

<http://www.cdc.gov/ncidod/dvbid/dengue/slideset/sect1/image/virus-isolation-cell-culture2.jpg>

MOLEKULARNI TESTOVI

- Brži, pouzdanija dijagnoza
- Dokaz virusne RNK
  - NAAT (*nucleic acid amplification test*),
  - RT-PCR (*reverse transcriptase PCR*),
  - real time RT-PCR,
  - NASBA (*nucleic acid-sequence based amplification assay*)
- RT-PCR – novi "zlatni standard"
- Oprez – lažno pozitivni rezultat zbog kontaminacije

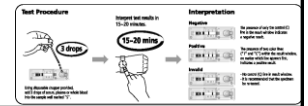
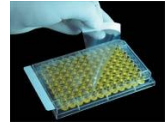

<http://animalintron.co.kr/Image/RT-pcr.gif>

DETEKCIJA ANTIGENA U KRVI

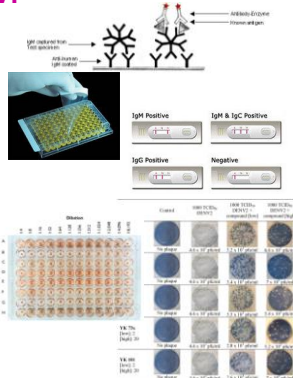
- Nestrukturni protein NS1 u krvi **do 9. dana** nakon početka bolesti

- Metode:
  - Capture ELISA → vezanje antigena za serotipno specifična monoklonska antitijela
  - Brzi imunokromatografski testovi (ICA) za dokaz NS1 antigena

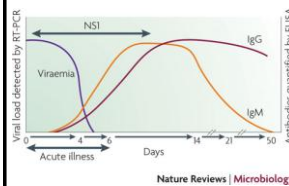

SEROLOŠKI TESTOVI

- IgM, IgG, (IgA)
  - Protein virusne ovojnice E
- Metode:
  - MAC-ELISA (M antibody capture ELISA)
  - IgG ELISA
  - Imunokromatografski test (ICA)
  - Inhibicija hemaglutinacije
  - PRNT (*plaque reduction neutralization test*)

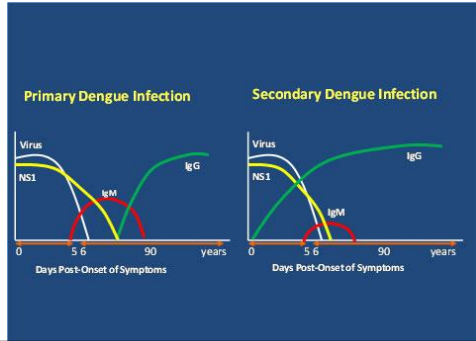

Denga infekcija i dijagnostički markeri virus/antigen, IgM i IgG

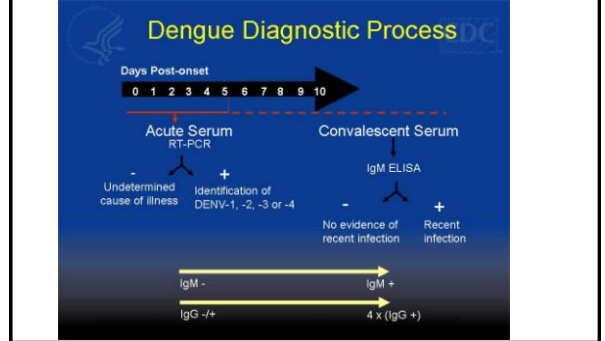

- IgM → pojavljuje se **3-5 d.** bolesti u **50%** hospitaliziranih bolesnika **6-10 d.** bolesti u **93%** bolesnika **10-20 d.** nakon početka u **99%** bolesnika
- IgM doseže **vrh oko 2 tjedna** nakon početka temperature
- postepeno pada na nedetektabilnu razinu tijekom sljedećih **2-3 mjeseca**
- IgG tipno-specifični → detektabilan u niskom titru **krajem prvog tjedna** bolesti i sporo raste

IMUNOSNI ODGOVOR U PRIMARNOJ I SEKUNDARNOJ DENGA INFEKCIJI

ALGORITAM SEROLOŠKE DIJAGNOSTIKE DENGA INFEKCIJE

LABORATORIJSKA DIJAGNOSTIKA DENGA INFEKCIJE

Potvrda denga infekcije   **Vjerojatna denga infekcija**

- Izolacija virusa
- Dokaz genoma
- Detekcija antigena
- Serokonverzija IgM ili IgG u parnim uzorcima
- IgM pozitivan
- Povišeni titar IgG
  - ≥ 1280 u testu inhibicije hemaglutinacije

PREDNOSTI I OGRANIČENJA RAZLIČITIH DENGA TESTOVA

TEST	PREDNOSTI	OGRANIČENJA
Izolacija i identifikacija virusa	Potvrda infekcije Specifična Identificira serotip	Akutni serum (0-5 dan od početka) Stručnost i odgovarajuća usluga - skupo Traje >1 tjedan Ne razlikuje prim. i sek. infekciju
Detekcija RNK	Potvrda infekcije Specifična i osjetljiva Identificira serotip i genotip Rezultat za 24-48-sati	Moguće lažno poz. zbog kontaminacije Akutni serum (0-5 dan od početka) Stručnost i skupa lab. oprema Ne razlikuje prim. i sek. infekciju
Detekcija antigena		
Klinički uzorak (krv za NS1 Ag)	Potvrda infekcije Jednostavno izvođenje Jeftinije od izolacije i PCR	Manje osjetljiv od izolacije ili RNK
Tkivo letalnih slučajeva (za imunohistokemiju)	Potvrda infekcije	Manje osjetljiv od izolacije ili RNK detekcija Ekspertiza patologa
Serološki testovi		
IgM ili IgG serokonverzija	Potvrda infekcije Najjeftiniji Jednostavan	IgM nizak u sekundarnoj infekciji Za potvrdu ≥ 2 uzorka Može razlikovati prim. od sek. infekcije
IgM detekcija (jedan uzorak)	Identificira moguće denge Za praćenje i otkrivanje epidemije i monitoriranje uspjeha prevencije	IgM nizak u sekundarnoj infekciji

OSOBITOSTI IDEALNOG DENGA TESTA

RANA DIJAGNOZA

- Razlikovanje denge od drugih bolesti sa sličnom kliničkom slikom (malarija, leptospiroza, tifusna groznica, tifus, Chikungunya)
- Visoko osjetljiv u akutnoj fazi infekcije
- Omogućava brzi rezultat
- Ne skup
- Jednostavan za upotrebu
- Stabilan na temperaturi $\geq 30^{\circ}\text{C}$ za terensko testiranje, ako je potrebno

EPIDEMIOLOŠKO PRAĆENJE I ISTRAŽIVANJE EPIDEMIJE

- **Prvi prioritet**
- Što prije pozitivan nakon početka simptoma da omogući rano upozorenje
- Visoko specifičan
- Determinira DENV serotipove

Drugi prioritet

- Razlikovanje primarne i sekundarne infekcije
- Veliki kapacitet testiranja
- Dugi rok upotrebe

Serološka dijagnostika denge u Klinici za infektivne bolesti "Dr. Fran Mihaljević"

- Uzorak: serum, plazma, puna krv
- Metoda: imunokromatografski test (ICA)
- Određivanje:
  - Antigen NS1
  - IgM i IgG antitijela

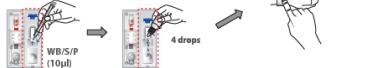
Antigen NS1 IgM i IgG protutijela

Test Procedure

Dengue NS1 Ag

Dengue IgG/IgM

Interpretation

Testiranje uzoraka seruma za anti-denga IgG EIA testom

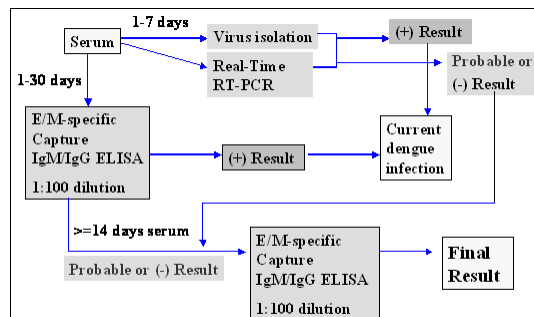

- 88 HIV-pozitivnih ispitanika – prof.dr. Josip Begovac
- 100 DDK iz dubrovačkog područja - dr. Vesna Lasica Polanda
- 97 uzoraka bolesnika bez simptoma denge - prim.dr. Ljiljana Betica Radić
- IgG ELISA:
  - inaktivirani purificirani DENV 1-4 virus
    - DENV-1 TH-Sman, DENV-2 TH-36, DENV-3 H87, DENV-3 H241
  - Focus Diagnostics

Rezultati testiranja uzoraka seruma za anti-denga IgG EIA testom

- DDK 10/2010.:
  - 81 muškarac; 19 žena
  - Dubrovnik 46; Orebić 34; Gruda 8; Trpanj 3; Ston 2; po 1 Cavtat, Mokošica, Potonje, Mlini, Slano, Opuzen, Metković
- Dubrovački bolesnici 2009/2010:
  - 53 muškarca; 44 žene
- Svi ispitanici iz dubrovačkog područja kao i HIV-ispitanici → **negativna anti-denga IgG antitijela**

ALGORITAM DIJAGNOSTIKE DENGA INFEKCIJE

FLAVIVIRIDAE

PODSKUPINE ILI KOMPLEKSI ZNAČAJNI ZA ČOVJEKA	Rod: <i>Flavivirus</i> (68 virusa)
kompleks virusa žute groznice	JF (<i>Yellow fever</i>)
kompleks dengue	4 virusa DENV
kompleks virusa japanskog encefalitisa	v. japanskog encefalitisa (JEV) St. Louis (SLEV) Murray Valley encefalitis (MVE) West Nile (WNV) Kunjin (KUNV)
kompleks virusa koje prenose krpelji	Far Eastern subtype (daleko-istočni) Siberian (sibirski) Louping ill Powasan Europski krpeljni encefalitis

